

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 81-11

Тетяна ПАСТЕРНАК,
orcid.org/0000-0003-0589-6881
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(Київ, Україна) tanya.pasternak@gmail.com

СТРАТЕГІЇ ЕПІДЕЙКТИЧНОГО ДИСКУРСУ В ЖАНРІ ІНАВГУРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ

У статті здійснено комплексний аналіз стратегій епідейктичного дискурсу в жанрі інавгураційної політичної промови, а також досліджено лінгвостилістичні засоби їх вираження. Виявлено, що універсальні макростратегії, спрямовані на переконання слухача(ів) у певних ідеях і створення позитивного іміджу мовця, узгоджуються з підпорядкованими їм підстратегіями й тактиками для реалізації основної мети мовця. Описані стратегії й тактики використовують широкий спектр експресивних лінгвостилістичних засобів: риторичних троп, семантико-синтаксичних фігур, стилістичних прийомів і мовних засобів.

Ключові слова: стратегії й тактики, епідейктичний дискурс, інавгураційна промова, лінгвостилістичні засоби.

Tetiana PASTERNAK,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English Philology
of National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine) tanya.pasternak@gmail.com

THE STRATEGIES OF EPIDEICTIC DISCOURSE IN THE GENRE OF POLITICAL INAUGURAL ADDRESS

The scope of the article contains the analysis of the strategies of epideictic discourse and the means of their expression in the genre of political inaugural address.

We consider epideictic discourse as an interactive communicative event to commemorate any solemn occasion that involves certain Hearers' expectations, is mainly controlled, prepared beforehand, and can contain the elements of different language styles. We made a suggestion that a political inaugural address like any other genres of epideictic discourse can transmit certain societal, cultural, political and other aims via universal macrostrategies, their subordinate substrategies and tactics.

In political inaugural addresses we have identified and described the universal macrostrategies of the Speaker directed to persuade the Hearer(s) in certain ideas and shape the positive image of the Speaker. Their subordinate substrategies include the strategies for creating situationally relevant psychoemotional state; persuading the Hearer; creating the position of a supporter or opponent; reconstruction, construction and / or transmission of societal, cultural and legal values as well as the presentation strategies.

The Speaker uses a number of corresponding tactics to meet the strategic aims: the tactics of thanking and appealing to main societal values to reach favourable psychoemotional state; the tactics of entreaty, promise and involvement to persuade softly in the "right" ideas; the tactics of separation and incorporation to create the position of a supporter or opponent; the tactics of explicit and implicit nomination to reconstruct or transmit main social, cultural and legal values.

The above (sub) strategies and tactics are expressed with the wide range of linguostylistic means, such as, rhetorical tropes: epithets, metaphors, metonymies, collocations, paremiaes; semantic-syntactical means: repetitions, anaphoras, epiphoras; stylistic devices: inversion, parceling, contrasting, rhetorical questions; language means: grammar structures, tenses, parts of speech and others.

The presentation strategies have much in common with all other substrategies using the same tactics and expressive means.

Key words: strategies and tactics, epideictic discourse, inaugural address, linguostylistic means.

Постановка проблеми. Епідейктичні промови завжди викликали підвищений інтерес у дослідників різних типів дискурсу, зокрема політичного (D. M. Bostdorff, V. Bradford, R. K. Balot), юридичного (І. Сковронська), літературного (Г. Хазагеров), релігійного (С. Кот, С. Романчук), дидактичного (Н. Рябцева) та ін., фокусуючись на функціональному арсеналі (М. F. Carter, С. M. Condit), маніпулятивному аспекті (Т. Шаповалова, А. Вілютнева), культурологічному (J. C. Adams), емоційному та моральному (D. L. Sullivan, N. Kravchenko, T. Pasternak) складниках і лінгвістичних засобах (Є. Кожемякін). Особливу увагу завжди привертала інавгураційні промови президентів у політичному дискурсі, про що свідчать численні праці переважно зарубіжних науковців (М. Асланова, Е. Пильгун, Е. Шейгал, S. Gunawan, S. Hashemi, B. Kazemian, S. Potapenko, I. H. Sameer, J. Wang, R. Ye, Q. Zhou). Однак дослідження стратегій епідейктичних промов у зазначеному дискурсі мають фрагментарний і несистематизований характер.

Аналіз досліджень. Відправною точкою дослідження було припущення, що інавгураційна політична промова, як і більшість інших жанрів епідейктичного дискурсу, є унікальним зразком трансляції певних суспільних, культурних, політичних та інших цілей через універсальні макростратегії та підпорядковані їм підстратегії й тактики. Епідейктичний дискурс ми розглядаємо як інтерактивну комунікативну подію на честь певної урочистої нагоди, що передбачає певні очікування аудиторії, має неімпровізований характер, є переважно контрольованою та може містити елементи інших мовних стилів.

Р. Водак пов'язує стратегії, спрямовані на створення позиції слухача, зі спланованою соціальною діяльністю, політичними або соціально-психологічними цілями й/або функціями цих видів діяльності (Wodak, 2009). Аналізуючи політичні промови, дослідниця визначає макростратегії мовця, зазначаючи, що вони повністю узгоджуються із соціальними макрофункціями, а саме функціями створення (побудови), збереження або утвердження, трансформації та руйнування. Авторка виокремлює й описує такі макростратегії мовця (Wodak, 2009: 33):

- стратегії створення, спрямовані на побудову та утвердження певної національної ідентичності через єднання й солідарність або протиставлення;
- стратегії трансформації, які мають на меті замінити відносно сформовану національну ідентичність на іншу, уявлення про яку окреслив мовець;

- стратегії уподібнення (асиміляції), які використовуються для створення ідентичної або подібної позиції стосовно певних питань;

- стратегії розподібнення (дисиміляції), які, навпаки, використовуються для створення відмінної позиції стосовно цих самих питань.

Т. Рісенто (2003) використовує термін «риторичні стратегії» для опису стратегій мовця в політичних промовах, фокусуючись на трьох основних риторичних стратегіях і їх підстратегіях:

- стратегіях створення (побудови) та підпорядкованих їм стратегіях утвердження; єднання і згуртування; уникнення;
- стратегіях трансформації;
- стратегіях утвердження (що передбачає посилення або збереження політичної спадкоємності) з підстратегією уникнення.

Мета статті – визначити та проаналізувати універсальні стратегії і підпорядковані їм підстратегії й тактики епідейктичного дискурсу в жанрі інавгураційної політичної промови, а також лінгвістичні засоби їх вираження.

Виклад основного матеріалу. Оскільки будь-яка інтерактивна комунікативна подія обов'язково включає «виконавців» інтеракції, визначимо комунікантів інавгураційної політичної промови: мовець (Speaker), той, хто безпосередньо здійснює промову, стратегічно активний комунікант, і слухач (Hearer) – цільова аудиторія для промови, відносно пасивний інтерактант.

Аналіз інавгураційних промов президентів США показав, що макростратегії мовця спрямовані передусім на переконання аудиторії в певних ідеях і створення власного «привабливого» іміджу (стратегія самопрезентації) (Kravchenko, Pasternak 2018). Для реалізації макростратегій мовець удається до певних підстратегій: створення відповідної ситуації психолого-емоційного стану для більш ефективної «подачі» ідей або переконань; переконання аудиторії в певних ідеях; створення позиції прибічника або противника; відтворення, створення й/або передачу соціальних, культурних і правових цінностей. Оскільки однією з особливостей епідейктичного дискурсу є ефект публічного хизування (від грецького *epideiktikos*, що означає «показувати» (to display), «справляти враження» (to show off)), підстратегії мовця також спрямовані на створення естетичного ефекту: отримання задоволення від своїх ораторських здібностей, емоцій захвату, схвалення й екстазу слухачів.

Підстратегія створення відповідного ситуації психолого-емоційного стану аудиторії досягається через тактики висловлення вдячності та апеляції до вищих цінностей людства.

Тактика висловлення вдячності використовується переважно на початку й у кінці промови (ефект повтору), до переліку адресної подяки включені ключові діячі держави, пересічні американці, інші нації:

Chief Justice Roberts, President Carter, President Clinton, President Bush, President Obama, fellow Americans and people of the world, thank you; Thank you, God bless you, and God bless America. Thank you. God bless America (Donald Trump); Thank you. Thank you. Thank you so much. Vice President Biden, Mr. Chief Justice, members of the United States Congress, distinguished guests, and fellow citizens; Thank you. God bless you, and may He forever bless these United States of America; I stand here today humbled by the task before us, grateful for the trust you have bestowed...; I thank President Bush... (Barack Obama).

Слова вдячності в поєднанні зі щирою емоційністю в голосі, міміці (посмішці), жестикуляції (вітальні помаху рукою) із самого початку налаштовують слухачів на позитивне сприйняття промови. Подяка означає схвалення «правильних» дій виборців, залучення їх до визначальних історичних подій держави в особі обраного ними президента країни і, як наслідок, створює особливо піднесений, радісний психолого-емоційний стан. У такому стані значно простіше й ефективніше передати свої ідеї та переконання, створити підґрунтя для майбутніх змін чи нововведень.

Тактика апеляції до вищих цінностей людства, таких як рівність, працелюбність, свобода, віра, гідність, справедливість, доброта, права людини, мир, процвітання, простежується через прийоми **протиставлення**: *the moral choice between oppression, which is always wrong, and freedom, which is eternally right; hope over fear; unity of purpose over conflict and discord, rugged path towards prosperity and freedom; the determined choice of trust over cynicism, of community over chaos; паралелізм*: *honesty and hard work, courage and fair play, tolerance and curiosity, loyalty and patriotism*; використання **метафори**: *our journey (історичний розвиток нації), when the soul of a nation finally speaks, the blood of generations, the tempering qualities, on the wrong side of history, the bitter swill of civil war, this journey of progress and justice, untamed fire of freedom; метонімії*: *every willing heart, feed hungry minds, to nourish starved bodies, the call of freedom comes to every mind and every soul, the darkest corners of our world*; усталених виразів (**фразеологізмів**): *a decent wage, a retirement that is dignified, restore the vital trust, to generate wealth, expand freedom, a hard-earned*

peace, mutual interest, mutual respect; напемій: *there is no justice without freedom and there can be no human rights without human liberty, liberty will come to those who love it; a nation exists to serve its citizens; When you open your heart to patriotism, there is no room for prejudice.*

Підстратегія переконання аудиторії в певних ідеях певною мірою перетинається зі стратегією самопрезентації як невід'ємним складником будь-якої епілейктичної промови, додаючи суб'єктивні та персоналізовані оцінки подій і власне визначаючи вибір певних подій для оцінювання. Для переконання мовець використовує тактики прохання, обіцянки та залучення.

Тактика прохання спрямована на «м'яке», ненав'язливе переконання аудиторії в ідеях, здатних покращити життя нації (американців), і реалізується через граматичні **конструкції з інфінітивом** для цілі (infinitive for purpose): *I ask our youngest citizens to believe the evidence of your eyes; I ask you to seek a common good beyond your comfort; I ask you to be citizens; імперативами (позитивними і негативними): *Make the choice to serve in a cause larger than your wants, arger than yourself; Buy American and Hire American; Do not let anyone tell you it cannot be done; So to all Americans, ... hear these words.* На думку Е. Кожемякіна, у політичних промовах характерною рисою є саме використання «м'яких» мовленнєвих актів, які непрямо змушують до «потрібних» дій, а індивід наче сам приймає рішення про дії (Кожемякін, 2011: 63).*

Обіцянка виражена граматичною часовою формою **Future Indefinite** і структурою **going to** (з імплікацією обіцянки): *But know this, America – they will be met; I will fight for you with every breath in my body – and I will never, ever let you down; and in your days you will add not just to the wealth of our country but to its character; We will bring back our jobs. We will bring back our borders. We will bring back our wealth. And we will bring back our dreams.* Як підсилювальний прийом також застосовується **парцеляція** та **інверсія** з метою зробити яскравий акцент на ключові ідеї-обіцянки: **To give every American a stake in the promise and future of our country, we will bring the highest standards to our schools; By making every citizen an agent of his or her own destiny, we will give our fellow Americans greater freedom ...; Every decision on trade, on taxes, on immigration, on foreign affairs, will be made ...; епітети** для емоційного насичення: *an ownership society.*

Тактика залучення спрямована на підсилення ролі аудиторії як активного учасника трансформації

суспільства, наділеного владою й підтримкою обраного можновладця (президента). У тактиці використовуються прислівник способу дії *together*, особові займенники множини *we, you, our, your*: *Together, we will determine the course of America; Together, we will make America strong again; This is your day. This is your celebration; And this, the United States of America, is your country; We are one nation – and their pain is our pain; узагальнене звертання: to you, the American People; to all Americans.*

Підстратегія створення позиції прибічника й/або противника побудована на протиставленні через критику минулих або наявних реалій і конструювання образу кращого майбутнього. Мовець моделює світ «до» і «після», констатує, що «поганого» було до приходу нової влади (створюючи в аудиторії позицію противника), і змальовуючи всі «переваги» нового правління (позицію прибічника). В інавгураційних промовах мовець, як правило, відзначає закінчення періоду «поганих», «важких» часів і початок «процвітання», що підсилює ефект розмежування кінця і початку: *But our time of standing pat, of protecting narrow interests and putting off unpleasant decisions – that time has surely passed. Starting today, we must pick ourselves up, dust ourselves off, and begin again the work of remaking America; The time for empty talk is over. Now arrives the hour of action.*

Тактично мовець удається до сепарації та об'єднання через **метафоричний опис**: *America's faith in freedom and democracy was a rock in a raging sea; bitter swirl of civil war; to sow conflict; We stand at the birth of a new millennium, ready to unlock the mysteries of space*; використання **епітетів**: *an ownership society; rising tides of prosperity and the still waters of peace – gathering clouds and raging storms; a nagging fear that America's decline is inevitable; worn out dogmas; narrow interests; forge a hard-earned peace*; **протиставлення**: *While many of our citizens prosper, others doubt the promise, even the justice of our own country; not only to create new jobs, but to lay a new foundation for growth*; **анафоричних повторів**: *Our nation is at war... Our economy is badly weakened*; **епіфори**: *Our health care is too costly; our schools fail too many; their victories have not been your victories; their triumphs have not been your triumphs; Americans want great schools for their children, safe neighborhoods for their families, and good jobs for themselves*; **кругових повторів**: *We will make America wealthy again. We will make America proud again. We will make America safe again; Our workers are no less productive than when this crisis*

began. Our minds are no less inventive, our goods and services no less needed than they were last week or last month or last year; **антитези**, представлені у вигляді антиномій «своє – чуже», понять (цінностей), здобутків, що протиставляються: *we've enriched foreign industry at the expense of American industry; We've defended other nation's borders while refusing to defend our own; a small group in our nation's Capital has reaped the rewards of government while the people have borne the cost; Washington flourished – but the people did not share in its wealth; Politicians prospered – but the jobs left, and the factories closed*; **риторичних питань**: *Did our generation advance the cause of freedom? And did our character bring credit to that cause?*

Підстратегія відтворення, створення й/або передачі соціальних, культурних і правових цінностей спрямована передусім на конструювання власного «позитивного» іміджу, узгодженого із задекларованими цінностями. Відтворення й передача загальнолюдських і національних цінностей відбувається **через експліцитну номінацію** (див. тактику апеляції до вищих цінностей людства) **та метафоричний опис з імплікацією цінностей**: *January 20th 2017, will be remembered as the day the people became the rulers of this nation again* (у метафорі закладена ідея про владу народу як вищу цінність над владою політичної верхівки, яка була втрачена й зараз відновлюється); **посилання та цитування** (Біблії й інших авторитетних джерел): *The Bible tells us how good and pleasant it is when God's people live together in unity; in the words of Scripture, the time has come to set aside childish things*. Цікавим фактом виявилася ціннісна орієнтація в інавгураційних промовах, змодельована мовцями, де превалюючими цінностями стали нація (*nation, America, People*), свобода й релігія.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, можемо констатувати, що універсальні макростратегії інавгураційних політичних промов, спрямовані на переконання аудиторії в певних ідеях і створення позитивного іміджу мовця, узгоджуються з підпорядкованими їм підстратегіями та відповідними тактиками для реалізації основної мети мовця. Виявлені стратегії й тактики використовують широкий спектр експресивних лінгвістичних засобів: риторичних троп – епітетів, метафор, метонімій, фразеологізмів, паремій; семантико-синтаксичних фігур – повторів, анафор, епіфор; стилістичних прийомів – інверсії, парцеляції, протиставлення, риторичних питань тощо; мовних засобів: граматичних структур, часових форм, частин мови тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кожемякин Е. Лингвистические стратегии институциональных дискурсов. Современный дискурс-анализ. Лингвистические измерения дискурса. 2011. Вып. 3. С. 62-69.
2. Kravchenko N. Pasternak T. Claim for identity or personality face: The Oscar winners' dilemma. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Warsaw: De Gruyter Open, 2018. III (1). P. 142-178.
3. Potapenko S. Cognitive rhetoric of effect: Energy flow as a means of persuasion in inaugurals. *Topics in Linguistics*. 2016. 17 (2). P. 12-25.
4. Ricento T. The discursive construction of Americanism. *Discourse & Society*. 2003. 14 (5). P. 611-637.
5. Wodak R. De Cillia R. Reisigl M. Liebhart K. The discursive construction of national identity. Second edition. Edinburgh, UK: Edinburgh University Press, 2009. 224 p.

REFERENCES

1. Kozhemyakin E. Lingvisticheskiye strategii institutsionalnykh diskursov. [Linguistic strategies of institutional discourses]. *Modern discourse analysis. Linguistic investigations of discourse*. 2011. Issue 3. pp. 62-69 [in Russian]
2. Kravchenko N. Pasternak T. Claim for identity or personality face: The Oscar winners' dilemma. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Warsaw: De Gruyter Open, 2018. III (1). P. 142-178.
3. Potapenko S. Cognitive rhetoric of effect: Energy flow as a means of persuasion in inaugurals. *Topics in Linguistics*. 2016. 17 (2). P. 12-25.
4. Ricento T. The discursive construction of Americanism. *Discourse & Society*. 2003. 14 (5). P. 611-637.
5. Wodak R. De Cillia R. Reisigl M. Liebhart K. The discursive construction of national identity. Second edition. Edinburgh, UK: Edinburgh University Press, 2009. 224 p.